

energie behouden¹⁾ die het beleid bepaalden. Als directeur van de Centrale Rederij trad mr. H. J. G. Ivens op, tevoren directeur van het Centrale Brouwerij-Kantoor te Amsterdam.

De opzet was dat de Centrale Rederij zeven afvoerhavens zou krijgen: Groningen, Harlingen, Makkum, Stavoren, Lemmer, Zwartsluis en Zwolle. Het werd de verantwoordelijkheid van de Provinciale Voedselcommissarissen in de drie noordelijke provincies en Overijssel om er zorg voor te dragen dat er voldoende levensmiddelen naar die afvoerhavens werden overgebracht: consumptie-aardappelen in de eerste plaats en daarnaast granen, aardappelmeel, grutterswaren, kaas, koolzaad, melkpoeder en pootaardappelen (voor de nieuwe aanplant na de winter). De belading in de afvoerhavens zou geschieden onder verantwoordelijkheid van de bevrachtings- en sleepvaartcommissarissen van Waterstaat. Een fundamenteel beginsel was voorts dat alles wat over het IJsselmeer zou worden aangevoerd, in het westen des lands in de algemene distributie zou komen – van bevoorrechting van Amsterdam of van andere plaatsen waar voedselschepen zouden arriveren, mocht geen sprake zijn.

Hirschfeld en Louwes hoopten dat de Centrale Rederij per week ca. 20 000 ton aan levensmiddelen over het IJsselmeer zou kunnen vervoeren: bijna 4½ kilo per hoofd van de bevolking in het westen des lands, het platteland meegeteld. Daarvoor waren vele honderden binnensche-

¹ 'Ik heb in de hongerwinter', vertelde Hirschfeld ons in '61, 'geen honger gehad. Mijn zuster' (Hirschfeld die ongetrouwd was, woonde samen met zijn zuster die het huishouden deed) 'had vóór de 10de mei '40 een grote partij levensmiddelen ingeslagen, veel sardines, groenten in blik en ook nog andere artikelen. Die partij hadden we in de herfst van '44 nog nauwelijks aangetast. Bovendien kreeg ik uit Groningen pakketten met voedsel toegezonden door een oud-inspecteur van de scheepvaart. Wij gaven ook wel levensmiddelen weg. Een aanbod van de Unilever om mij van extra-levensmiddelen te voorzien, heb ik geweigerd. Na de bevrijding heb ik gehoord dat die zaak nog speciaal was onderzocht maar men had niets tegen me kunnen vinden. Met dat al ben ik in die maanden toch 15 kilo afgevallen, maar ik moet zeggen: honger heb ik niet gekend en ik ben ook niet ziek geweest. Wat de brandstofvoorziening betreft, werd ik geholpen door het Rijkskolonbureau dat het van belang vond dat ik niet zo in de kou zou zitten dat ik nauwelijks meer zou kunnen werken: ik kreeg dus nog wat kolen. Veel was het niet: in de kouperiode zat ik in mijn werkkamer met mijn winterjas aan. Als auto had ik tot in de herfst van '40 de dienstauto van Steenberghe. Toen die bijna op was, kon ik die auto ruilen tegen een Citroëntje van Waterstaat dat in betere toestand verkeerde. Dat Citroëntje, dat nog op benzine reed, is begin maart bij het bombardement van het Bezuidenhout verloren gegaan. Nadien heb ik gereden met een auto die een gasgenerator had.' (H. M. Hirschfeld, 11 febr. 1961)